

Θέατρο & Εκπαίδευση δεσμοί αλληλεγγύης

Γκόβας, Ν., Κατσαρίδου, Μ., Μαυρέας, Δ. (επιμ.). (2012).
Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
ISBN 978-960-9529-01-3

Theatre & Education *bonds of solidarity*

Govas, N., Katsaridou, M., Mavreas, D. (eds.). (2012).
Athens: Hellenic Theatre/Drama & Education Network
ISBN 978-960-9529-01-3

«Ας παίξουμε»-
μια πρόταση εκπαιδευτικού σεναρίου με δράσεις
Θεατρικής Αγωγής για την καλλιέργεια
της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης στο σχολείο

Παντελής Ιωακειμίδης

Το άρθρο αυτό είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: www.TheatroEdu.gr
Εκδότης: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση
Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: info@theatroedu.gr

This article is freely accesible via the website www.TheatroEdu.gr.
Published by the Hellenic Theatre/Drama & Education Network.
To order hard copies write to info@theatroedu.gr

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ
Read the article below

Το άρθρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για έρευνα, διδασκαλία
και προσωπική μελέτη. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση μετά από άδεια του εκδότη.

«Ας παίξουμε»- μια πρόταση εκπαιδευτικού σεναρίου με δράσεις Θεατρικής Αγωγής για την καλλιέργεια της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης στο σχολείο

Παντελής Ιωακειμίδης

Περίληψη

Ζούμε σε μια εποχή όπου η γενικότερη κρίση επηρεάζει σημαντικά και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης στους μαθητές. Οι δαπάνες για την παιδεία συνεχώς μειώνονται και η οικονομική κατάσταση των περισσότερων σχολικών μονάδων βαδίζει από το κακό στο χειρότερο. Η ανεργία μαστίζει τους Έλληνες. Το σχολείο οφείλει να αλλάξει νοοτροπία, να βελτιωθεί και να ενσωματώσει στο καθημερινό του πρόγραμμα δραστηριότητες, που θα εμπλέκουν όλους ανεξαιρέτως τους μαθητές σε ανοικτές διαδικασίες μάθησης, σύμφωνα πάντα με τις ανάγκες τους, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους. Γι' αυτό και η Πολιτεία κλίνει προς την κατεύθυνση των εκπαιδευτικών σεναρίων, η πρόταση των οποίων προκρίνεται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Με αυτά τα δεδομένα, στην εν λόγω μελέτη, επιχειρείται ο σχεδιασμός ενός συνόλου δράσεων με την συνδρομή των τεχνικών της δραματικής έκφρασης που θα καλλιεργούν δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ των συμμετεχόντων.

Λέξεις κλειδιά: εκπαιδευτικό σενάριο, Θεατρική Αγωγή, συλλογικότητα, αλληλεγγύη, δραματική έκφραση

Εισαγωγή: μια προσωπική εμπειρία

Θα ξεκινήσω την εν λόγω εισήγηση καταθέτοντας μια προσωπική εμπειρία από την εργασία μου σε ένα δημοτικό σχολείο: Πριν μερικά χρόνια ανέλαβα υπηρεσία σε ένα δημοτικό σχολείο στο Ρέθυμνο της Κρήτης όπου το δυναμικό του αποτελούσαν-κατά το ήμισυ περίπου- αλλοδαποί μαθητές. Στο τμήμα που δίδασκα υπήρχε ένα παιδί από την Ινδία-ο Ρ. Επρόκειτο για μαθητή που είχε απομονωθεί από τα υπόλοιπα παιδιά, εξαιτίας της εξωτερικής του εμφάνισης (βρόμικα ρούχα, σκισμένα παπούτσια, μακρύ ατημέλητο μαλλί).

Με την πρώτη μου επίσκεψη στην τάξη κατάλαβα αμέσως τι βίωνε ο Ρ. κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Οι συμμαθητές του έσπευσαν να με πληροφορήσουν για το ποιον του εν λόγω παιδιού, φέρνοντας το ίδιο σε πολύ δύσκολη θέση. Καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, φρόντισα να προστατεύω τον Ρ. από τα κακόβουλα σχόλια των συμμαθητών του.

Κάποια στιγμή μου δόθηκε η δυνατότητα να επισκεφθώ το σπίτι του Ρ.-ή καλύτερα το μέρος όπου αυτός έμενε με την οικογένειά του. Και σε αυτό το σημείο τα έχασα!!!! Το παιδί έμενε στην πυλωτή μια πολυκατοικίας που είχε πρόχειρα κλείσει ο πατέρας του με ένα ύφασμα (σαν πόρτα). Ένα μικρό ψυγείο κι ένα πετρογκάζ υγραερίου υπήρχαν μέσα στο χώρο. Η οικογένεια κοιμόταν κάτω (στο χαλί). Ένιωσα μεγάλη ντροπή για τον εαυτό μου. Ποιος ήμουν εγώ που ζητούσα από αυτό το παιδί να ετοιμάσει την φωτοτυπία του, από τη στιγμή που το ίδιο ζούσε σε άθλιες συνθήκες;

Μοιράστηκα μαζί σας τη συγκεκριμένη μου εμπειρία για να σας πείσω ότι η κατάσταση στο σχολείο δεν είναι και τόσο ιδανική για όλα τα παιδιά. Οι μαθητές εκδηλώνουν (έστω και μη ηθελημένα) ρατσιστικές συμπεριφορές απέναντι στους αλλοδαπούς συμμαθητές τους. Η ξενοφοβία έχει μεταβιβαστεί σίγουρα από τους μεγαλύτερους στους πιο μικρούς, με αποτέλεσμα τη θυματοποίηση πολλών μεταναστώπων. Αποτέλεσμα της παραπάνω κατάστασης είναι και η μαθητική διαρροή των αλλοδαπών μαθητών.

Από την άλλη μεριά, συναντάμε διαρκώς μέσα στην τάξη την βαθμοθηρία και ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό κλίμα μεταξύ των μαθητών για την επίτευξη καλύτερων επιδόσεων. Η συνεργασία επιτυγχάνεται με κόπο από τους εκπαιδευτικούς. Αξίες όπως η συλλογικότητα και η αλληλεγγύη αποτελούν μια πραγματικότητα η οποία σπάνια συναντάται στο σχολικό περιβάλλον.

Οι εμπειρίες, που σας κατέθεσα προηγουμένως, με έχουν σε μεγάλο βαθμό προβληματίσει. Ένα βασανιστικό ερώτημα με ταλαιπωρεί για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Πώς γίνεται να καλλιεργήσουμε τη συλλογικότητα και την αλληλεγγύη στους μαθητές μας, για να εξαλείψουμε τις δυσάρεστες καταστάσεις, που αναφέρθηκαν παραπάνω;

Επισημάνσεις μέσα από τη βιβλιογραφία

Σύμφωνα με τον Κογκούλη (1994:105), η σχολική τάξη αποτελεί μια μικρή κοινωνία, η οποία καλείται να προσφέρει τις υπηρεσίες της στη γενικότερη κοινωνική δομή και τις αξίες που διαμορφώνονται μέσα σ' αυτή.

Τι συμβαίνει όμως όταν η κοινωνία είναι προβληματική; Οι Sprinack και Shure (στο Berndt 1997:553) εντοπίζουν πέντε διαφορετικές παραμέτρους σε ένα κοινωνικό πρόβλημα: η ευαισθησία αναγνώρισής του, οι εναλλακτικές λύσεις που θα προταθούν γι' αυτό, το μέσο επίτευξης των στόχων που θέτει το ίδιο το άτομο, οι συνέπειες από τις πιθανές ενέργειές του και, τέλος, οι επιπτώσεις που αυτό θα επιφέρει στη συμπεριφορά των εμπλεκομένων.

Το μικρό παιδί αλληλεπιδρά διαρκώς με το κοινωνικό του περιβάλλον. Ο Schaffer (1984:190) σε σχετική του μελέτη θεωρεί ότι υπάρχει συνάφεια μεταξύ αυτών των αλληλεπιδράσεων και της μετέπειτα πορείας της κοινωνικής ανάπτυξης του μαθητή. Μάλιστα, ο ίδιος υποστηρίζει ότι η αλλαγή στη συμπεριφορά των παιδιών οφείλεται σε καθαρά λόγους αλληλεπίδρασης τους με άλλα άτομα.

Μέσα από το αξιακό μας σύστημα διαμορφώνουμε συμπεριφορές και αντιδρούμε αυθόρμητα σε ορισμένα γεγονότα και καταστάσεις. Για παράδειγμα, όταν συναντήσουμε κάποιον πρόσφυγα ή μετανάστη, αναπτύσσουμε γι' αυτόν συναισθήματα συμπάθειας και μια στάση αλληλεγγύης στο πρόβλημά του. Σχεδόν ποτέ δεν αδιαφορούμε γι' αυτόν, ούτε εκφράζουμε τη δυσφορία μας για την κατάστασή του (Τσιάκαλος 2000:47).

Αυτές οι συμπεριφορές και οι δεξιότητες μπορούν να καλλιεργηθούν μέσα στην τάξη; Η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα είναι πολύ εύκολη: ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΜΠΟΡΟΥΝ!!! Σε πολλές περιπτώσεις οι κοινωνικές δεξιότητες μπορούν να αναπτυχθούν μέσα από προγράμματα. Τέτοιου είδους δράσεις διαθέτουν απίστευτα πλεονεκτήματα και βοηθούν στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων στο μικρό μαθητή (αυτοέλεγχος, αυτοπεποίθηση, αυτοσυναίσθημα κ.ά.) (Dowd & Tierney 2005: 8).

Ο Κογκούλης (1994: 121) θεωρεί τη συνεργασία στη σχολική τάξη ως έναν από τους καθοριστικότερους παράγοντες για την ενδυνάμωση των φιλικών σχέσεων μεταξύ των παιδιών και την αρτιότερη αντιμετώπιση διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων. Ο ίδιος ερευνητής υποστηρίζει ότι ο εκπαιδευτικός αποτελεί σημαντική παράμετρο αναστολής της ομαδικότητας μέσα στο χώρο του σχολείου, καθώς με τη συμπεριφορά του (π.χ. επιβράβευση των ατομικών προσπαθειών) διαμορφώνει ένα κλίμα ανταγωνισμού και άκρατου ατομισμού.

Ο Damon (1995:179) σε μελέτη του συσχετίζει τις έννοιες της φιλίας και της συμπάθειας. Κατ' αυτόν, η δεύτερη έννοια εμπεριέχεται στην πρώτη και μπορεί να λάβει διάφορες μορφές.

Το ομαδικό πνεύμα, σύμφωνα με τον Κογκούλη (1994:153), αναπτύσσεται σε μια σχολική αίθουσα ποικιλοτρόπως μέσα από τη διδασκαλία που καλλιεργεί την αλληλογνωριμία, τον αλληλοσεβασμό, την επικοινωνία και υποστήριξη μεταξύ των παιδιών, καθώς και τη διαμόρφωση δεσμών αλληλεγγύης σε αυτά.

Σημαντικό στοιχείο σε αυτήν την κατάσταση διαδραματίζουν και οι σχέσεις μεταξύ των συνομηλίκων. Σύμφωνα με τον Hartup (στο Damon 1983: 220-230) η επαφή με συνομηλικούς προσφέρει αναρίθμητα πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη του παιδιού. Μέσω αυτής, κατακτάται η ταυτότητα του ρόλου του φύλου, εσωτερικεύονται ηθικές αρχές και αξίες, ενώ συνάμα εδραιώνονται γνωστικές δεξιότητες. Επομένως, η αλληλεπίδραση του παιδιού με άτομα της ίδιας ηλικίας αποτελεί μια αναγκαιότητα και απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξή του. Τέτοιου είδους δεσμοί δεν μπορούν να αναπληρωθούν από την οικογένεια ή άλλους ενηλίκους (Berndt 1997:492).

Η αλληλεπίδραση των παιδιών με συνομηλικούς εμφανίζει μεγαλύτερη συχνότητα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες διαπιστώνεται συμφωνία-ταυτότητα απόψεων και ενδιαφερόντων μεταξύ αυτών των ομάδων. Δηλαδή ένα παιδί θα αναπτύξει ιδιαίτερες σχέσεις με ένα άλλο που έχει κοινά ενδιαφέροντα με αυτό (Berndt 1997:632).

Στις ομάδες των συνομηλίκων οι σχέσεις χαρακτηρίζονται από ισοτιμία και διακρίνονται για την εντιμότητα και την δικαιοσύνη τους. Αντιθέτως, η σχέση ενηλίκου-παιδιού στηρίζεται πάνω στις αρχές της ισχύος και της υπακοής. Ο αδύναμος αναγκάζεται να υπακούσει στη θέληση του ισχυρού (Stroufe et al. 1996: 459-460).

Μέσα από τη συνύπαρξή του με άτομα της ίδιας ηλικίας, το παιδί μπορεί να αντιληφθεί τη διαφορετικότητα της γνώμης του άλλου και να την αποδεχθεί πιο εύκολα και αβίαστα, καθώς αυτό δεν εξαναγκάζεται να συμφωνήσει (όπως συμβαίνει κατά την αλληλεπίδρασή του με ενήλικες). Μπορεί το ίδιο να διαφωνήσει

με μια διαφορετική άποψη, ωστόσο αναγκάζεται να συμβιβαστεί στο όνομα της φιλίας του (Newman & Newman 1997:578).

Το Εκπαιδευτικό Σενάριο

Θα ξεκινήσω τις αναφορές μου με ένα αντιπροσωπευτικό ορισμό για τη σημασία του εκπαιδευτικού σεναρίου. Σύμφωνα με την Ελληνιάδου (2008:3), αυτό «περιγράφει ένα μαθησιακό πλαίσιο με εστιασμένο γνωστικό αντικείμενο, συγκεκριμένους στόχους, παιδαγωγικές αρχές και δράσεις, με την απαραίτητη αξιοποίηση διαφόρων εκπαιδευτικών εργαλείων/λογισμικών».

Οι Κοτοπούλη κ.ά. (2009:2) εντοπίζουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα στα εκπαιδευτικά σενάρια, που έγκειται στη δυνατότητα την οποία παρέχουν στον διδάσκοντα «για μετασχηματισμό και αναδόμηση τους, σύμφωνα πάντα με τις πραγματικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του εκάστοτε τμήματος». Μια άλλη ωφελιμότητα των σεναρίων συνίσταται στις ευκαιρίες που αυτά παρέχουν στους εκπαιδευτικούς για βελτίωση και εμπλουτισμό των προγραμματισμένων δράσεων καθ' όλη τη διάρκεια πραγματοποίησής τους (Αθανασιάδης κ.ά. 2009:17).

Ο Καλκάνης και η επιστημονική του ομάδα (2007:72) προτρέπουν τους εκπαιδευτικούς «να δώσουν προτεραιότητα στην οργάνωση σεναρίων, που καλλιεργούν τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών», αφού-μέσα από αυτή-αναπτύσσονται ιδιαίτερες σχέσεις μεταξύ των μελών της ομάδας και αισθήματα αλληλοεκτίμησης και αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Η Παιδαγωγική Αξία από την εφαρμογή δράσεων Θεατρικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο

Η προσφορά των δραστηριοτήτων Θ.Α. στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του μαθητή θεωρείται αδι-αμφισβήτητη. Μέσα από τις διάφορες μορφές θεατρικής έκφρασης, το παιδί αναπτύσσεται ομαλά, αρμο-νικά και ισόρροπα, ενώ ταυτόχρονα το ίδιο κατακτά μια σειρά από ικανότητες και δεξιότητες. Μέσα από τη βιβλιογραφία (βλ. πιο αναλυτικά Άλκηστις 1994:310, Μουδατσάκις, 1994:67-68, Γραμματάς, 1999α:77 και 1999β:48), παραθέτουμε συνοπτικά τα παιδαγωγικά οφέλη από τη συμμετοχή των μαθητών σε τέτοιου είδους δράματα. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω δράσεις συμβάλλουν:

- Στην απόκτηση γνώσεων, την ψυχαγωγία και την προσωπική έκφραση των παιδιών.
- Στην κοινωνική, γλωσσική, συναισθηματική και αισθητική ανάπτυξη των συμμετεχόντων.
- Στην αύξηση του ενδιαφέροντός τους για συμμετοχή και στο χωροχρονικό προσανατολισμό τους.
- Στην γνωριμία με το σώμα τους και τον εαυτό τους, τη χαλάρωση και την ανάπτυξη των επιμέρους γνωστικών λειτουργιών τους.
- Στην υιοθέτηση από αυτούς ιδεών, στάσεων, αξιών και τρόπων συμπεριφοράς

Σενάριο Διδασκαλίας: «Ας Παίξουμε»

Στη συνέχεια παρουσιάζεται μια πρόταση σεναρίου διδασκαλίας η οποία υλοποιήθηκε και εφαρμόστηκε στην τάξη κατά το σχολικό έτος 2011-2012.

1. Τίτλος: «Ας Παίξουμε»

Το εν λόγω θέμα εντάσσεται στο γνωστικό αντικείμενο “Θεατρική Αγωγή Ε’-Στ’ Δημοτικού”, αλλά η επεξεργασία του περιλαμβάνει και άλλες γνωστικές περιοχές του Προγράμματος Σπουδών όπως: Γλώσσα, Λογοτεχνία, Εικαστικά, Ευέλικτη Ζώνη.

2. Εμπλεκόμενες Γνωστικές Περιοχές

Το σενάριο αυτό απευθύνεται σε μαθητές Ε’-Στ’ Δημοτικού (11-12 ετών) και εμπλέκει τη Θεατρική Αγωγή διαθεματικά με γνωστικά αντικείμενα του Α.Π.Σ. του δημοτικού σχολείου. Συγχρόνως αυτό υποστηρίζει τη μαθησιακή διαδικασία με την παιδαγωγική αξιοποίηση των διαφόρων μορφών δραματικής έκφρασης στο σχολείο. Η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης θεωρείται απολύτως συμβατή με το Δ.Ε.Π.Π.Σ και Α.Π.Σ του δημοτικού, άποψη που υποστηρίζεται θεωρητικά και ερευνητικά από την Ψυχολογία (Piaget-στάδια ανάπτυξης, Vygotsky-ζώνη επικείμενης ανάπτυξης, Bruner -ανακαλυπτική μάθηση, Gardner-Πολλαπλοί Τύποι Νοημοσύνης), την Παιδαγωγική (Dewey, Kilpatrick) και την Κοινωνιολογία (κοινωνικοποίηση κ.ά.).

3. Εκτιμώμενη Διάρκεια

Η πρότασή μας αποτελεί μία ολοκληρωμένη διδακτική πρόταση και είναι δυνατόν να διαρκέσει 22 διδακτικές ώρες. Οι επιλεγμένες δράσεις θα πραγματοποιηθούν στις ώρες της Θεατρικής Αγωγής, της Γλώσσας, των Εικαστικών, και της Ευέλικτης Ζώνης.

4. Γνώσεις και Πρότερες Ιδέες ή Αντιλήψεις των Μαθητών

Οι μαθητές:

- Είναι δυνατόν να γνωρίζουν (έστω και εμπειρικά) τη σημασία των εννοιών της φιλίας, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης.
- Είναι πιθανόν να θυμούνται τα ονόματα από μερικούς ήρωες της σειράς «Ο Τριγωνοψαρούλης» του Β. Ηλιόπουλου ή άλλων έργων του ίδιου συγγραφέα.
- Πιθανότατα έχουν επισκεφθεί κάποιο βιβλιοπωλείο με τους γονείς τους, όπου και συνάντησαν κάποιο εγχειρίδιο που θα αναφέρεται στις αξίες της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης.
- Έχουν εξοικειωθεί με τις διάφορες μορφές δραματικής έκφρασης (κατά τη συμμετοχή τους στο μάθημα της Θεατρικής Αγωγής).
- Έχουν παίξει με φιγούρες κουκλοθεάτρου.

5. Σκοπός και Στόχοι του Σεναρίου

Γενικό σκοπό του σεναρίου αποτέλεσε η καλλιέργεια της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης στα παιδιά μέσα από την βιωματική τους συμμετοχή σε δράσεις Θεατρικής Αγωγής.

Ως προς τα διάφορα γνωστικά αντικείμενα το σενάριο είχε τους παρακάτω επιμέρους στόχους:

Γλώσσα

- Να καλλιεργήσουν οι μαθητές τον προφορικό τους λόγο (συμμετέχοντας σε συζητήσεις και χρησιμοποιώντας τη στοιχειώδη επιχειρηματολογία για να υποστηρίξουν τη γνώμη τους).
- Να βελτιώσουν τη γραπτή τους έκφραση ασκούμενοι σε διάφορα κειμενικά είδη (βλ. ποιητική σύνθεση ή διάλογος).
- Να περιγράψουν, να εξηγούν και να ερμηνεύουν πληροφορίες.
- Να αντλούν πληροφορίες από διάφορες πηγές (διαχωρίζοντας τα ουσιώδη από τα επουσιώδη).

Λογοτεχνία

- Να έρθουν σε επαφή με ορισμένα αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα του έργου του Β. Ηλιόπουλου «Ο Τριγωνοψαρούλης».
- Να διδαχθούν το ιδιαίτερο ύφος και λόγο του.
- Να γνωρίσουν μερικούς από τους πρωταγωνιστές του έργου.
- Να λάβουν μέρος στις δράσεις των ηρώων (βιωματική αναπαράσταση των κατορθωμάτων τους στην τάξη).
- Να μπουν τα παιδιά στη θέση των ηρώων της σειράς «Ο Τριγωνοψαρούλης» και να ζωντανέψουν τις περιπέτειές τους.
- Να αναπτύξουν φιλαναγνωστική δραστηριότητα μέσα από τις εν λόγω δράσεις.

Εικαστικά

- Να είναι σε θέση οι μαθητές να χρησιμοποιούν ποικίλους τρόπους δημιουργίας και έκφρασης.
- Να κατασκευάζουν διάφορα είδη κούκλας από ανακυκλώσιμα υλικά (π.χ. από πλαστικό πιατάκι ή ποτηράκι).
- Να κατασκευάζουν απλές μάσκες από χαρτί.
- Να δημιουργούν φιγούρες κουκλοθεάτρου και να μάθουν να τις κινούν σωστά σε ένα παράπηγμα.

Θεατρική Αγωγή

- Να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τις διάφορες μορφές δραματικής έκφρασης.
- Να μάθουν να εκφράζονται (μέσα από αυτές τις μορφές) και να εξωτερικεύουν τα συναισθήματά τους.
- Να ενταχθούν στην ομάδα της τάξης (κοινωνικοποίηση μαθητών).
- Να αποκτήσουν γνώσεις (βιωματικά) μέσω της αμεσότητας, της παραστατικότητας και της εποπτικότητας των εν λόγω μεθόδων.
- Να γνωρίσουν το σώμα και τον εαυτό τους.
- Να χαλαρώσουν από το φόρτο της σχολικής καθημερινότητας.
- Να αυξήσουν το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή και να διαμορφώσουν νέους τρόπους συμπεριφοράς απέναντι στους άλλους.

Ως προς τη Μαθησιακή Διαδικασία οι στόχοι του σεναρίου ήταν οι εξής:

- Να μπορούν οι μαθητές να οικοδομήσουν τη γνώση, αναλαμβάνοντας κεντρικό και ενεργητικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία (μέσω της ανακάλυψης-διερεύνησης).
- Να αναπτύξουν συνεργατικές δεξιότητες και δεξιότητες επικοινωνίας.
- Να αναπτύξουν ικανότητες αυτενέργειας και πρωτοβουλίας, διαλογικής συζήτησης και συλλογικής ευθύνης.
- Να καλλιεργήσουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη.
- Να αναζητούν οι ίδιοι τη γνώση μέσα από τον εντοπισμό και τη σύγκριση ενός ικανού αριθμού πηγών.

6. Μορφές Δραματικής Έκφρασης

Σημαντικό ρόλο για την πραγματοποίηση και ολοκλήρωση της εν λόγω προσπάθειας για την καλλιέργεια της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης στα παιδιά διαδραματίζουν οι διάφορες μορφές δραματικής έκφρασης. Μέσα από αυτές, θα οργανωθεί ένα ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον για τους μαθητές, ενώ οι τελευταίοι θα ενεργοποιηθούν σε μεγαλύτερο βαθμό.

Ειδικότερα, μέσα από το συγκεκριμένο σενάριο έχουν σχεδιαστεί οι παρακάτω δραστηριότητες:

- *Αυτοσχεδιασμοί*: κατασκευή περίπλοκου ιστού, που δένει τους μαθητές σε παρεούλες και αναπτύσσει τη φιλία μεταξύ αυτών.
- *Εργαστήριο Γραφής*: δημιουργία ποιητικής σύνθεσης από δοσμένες λέξεις.
- *Θεατρικό Παιχνίδι*: δημιουργία δρωμένου με ερέθισμα φωτογραφίες παιδιών από διαφορετικές φυλές.
- *Παγωμένες Εικόνες*: παιδιά από διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς σε διάφορες πόζες.
- *Κουκλοθέατρο*: κατασκευή κούκλας από ανακυκλώσιμα υλικά (πλαστικό πιατάκι ή ποτηράκι).
- *Δραματοποίηση*: δραματικό κείμενο και σκηνική του ανάδειξη στην τάξη από τους συμμετέχοντες.

7. Οργάνωση Τάξης και Απαιτούμενη Υλικοτεχνική Υποδομή

Η εφαρμογή του σεναρίου προϋποθέτει την οργάνωση των μαθητών σε ομάδες (ανομοιογενείς ως προς το φύλο, την επίδοση και τον αριθμό των μελών τους). Ο αριθμός των μελών της κάθε ομάδας διαφέρει ανάλογα με το είδος και τις απαιτήσεις της δραστηριότητας, που θα επιλέξει ο εκπαιδευτικός. Συνολικά για την ολοκλήρωση του σεναρίου απαιτούνται 22 διδακτικές ώρες (6 δράσεις).

Στην αίθουσα διδασκαλίας μπορεί να δημιουργηθεί μια γωνιά, στην οποία οι μαθητές και ο εκπαιδευτικός θα οργανώσουν ένα πρόχειρο βεστιάριο με υφάσματα και μικροαντικείμενα για την πραγματοποίηση των προγραμματισμένων δράσεων. Από υλικά θα χρησιμοποιηθούν: ένα μαγικό σακούλι, χρωματιστά εισιτήρια, μάλλινα κουβάρια διαφόρων χρωμάτων, καρτέλες λέξεων, φωτογραφίες παιδιών σε χαρτί μεγέθους A3, σκληρά χαρτόνια κάνσον, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, πλαστικά πιατάκια ή ποτηράκια, χαρτί γκοφρέ και ζελατίνες (σε διάφορα χρώματα), ξυλάκια-τσίτες μπαμπού (μεγάλο μέγεθος), φύλλα A4, μολύβια, παλιά ρούχα (φόδρες, μαντήλια, καπέλα, κορδέλες) για την μεταμφίεση των παιδιών. Επίσης, για ορισμένα δρώμενα οι μαθητές μπορούν να φέρουν από το σπίτι τους διάφορα άχρηστα μικροαντικείμενα.

8. Περιγραφή και Αιτιολόγηση του Σεναρίου

Η πραγματοποίηση και ολοκλήρωση του εν λόγω σεναρίου απαιτεί την εφαρμογή στο καθημερινό πρόγραμμα διαφόρων μορφών δραματικής έκφρασης. Με αυτόν τον τρόπο το μάθημα θα γίνει πιο ελκυστικό για τους μαθητές, καθώς θα τους δοθεί η δυνατότητα για συνεργασία, ομαδικότητα και παιγνιώδεις δράσεις.

Η επιλογή των δραστηριοτήτων και η εφαρμογή τους στη σχολική τάξη στηρίζεται στη μαθητοκεντρική αντίληψη για μάθηση (ο μαθητής στο επίκεντρο των εξελίξεων). Σε αυτά τα πλαίσια, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αναλάβει διάφορους ρόλους (διευκολυντή, συνεργάτη, φορέα ερεθισμάτων και εμπυχωτή).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά οι πραγματοποιούμενες δραστηριότητες:

1η Δραστηριότητα (2 διδακτικές ώρες)

Ο εκπαιδευτικός της τάξης μεταμφιέζεται πρόχειρα σε μάγο που καλλιεργεί τη φιλία μεταξύ των μαθητών. Οι τελευταίοι χωρίζονται σε ολιγομελείς ομάδες (4-5 ατόμων) με βάση το χρωματιστό εισιτήριο, που οι ίδιοι διαλέγουν από το πολύχρωμο σακούλι του μάγου. Σε αυτό το σακούλι ο διδάσκων έχει από πριν-εσωκλείσει 20 χρωματιστά εισιτήρια (όσα και τα παιδιά) τεσσάρων διαφορετικών χρωμάτων. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της κατάρτισης των ομάδων, ο εκπαιδευτικός δίνει σε καθεμία από αυτές ένα μάλλινο κουβάρι. Οι μαθητές της πρώτης ομάδας διασπείρονται στο χώρο και ξετυλίζουν το κουβάρι τους (από χέρι σε χέρι), δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ένα περίπλοκο περίγραμμα σχήματος, που το κρατούν τα ίδια τα παιδιά. Μόλις η πρώτη ομάδα ολοκληρώσει το έργο της, ο δάσκαλος-μάγος με το ραβδί του κινητοποιεί τους παίκτες της επόμενης ομάδας. Και αυτοί καλούνται να δημιουργήσουν το δικό τους πρωτότυπο περίγραμμα με το κουβάρι τους. Μάλιστα, αν οι ίδιοι επιθυμούν, το σχήμα που θα κατασκευάσουν μπορεί να περιπλέκεται με το αντίστοιχο μιας άλλης ομάδας. Η ίδια διαδικασία επαναλαμβάνεται και για τις υπόλοιπες ομάδες. Στο τέλος της δράσης, οι μαθητές θα έχουν δημιουργήσει ένα περίπλοκο ιστό (με νήματα διαφορετικών χρωμάτων), ο οποίος τους συνδέει και τους μεταμορφώνει σε μια μεγάλη παρέα-συντροφιά. Τα παιδιά μπορούν να αντιληφθούν με αυτόν τον τρόπο τη σημασία της φιλίας και της συλλογικότητας.

2η Δραστηριότητα (3 διδακτικές ώρες)

Η ολομέλεια της τάξης και ο εκπαιδευτικός (από κοινού) διαλέγουν-μέσα από το μαγικό σακούλι-καρτέλες με διάφορες λέξεις. Το λεξιλόγιο αυτό έχει επιμεληθεί και οργανωθεί από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό. Μόλις το

σύνολο των μαθητών επιλέξει με τυχαίο τρόπο τη λέξη του, ζητάμε από το κάθε παιδί χωριστά να έρθει (όταν αυτό νιώσει έτοιμο) και να καταθέσει στο «βιβλίο σκέψεων» της τάξης ένα στίχο, ο οποίος θα περιλαμβάνει τη μαγική λέξη που το ίδιο είχε προηγουμένως τραβήξει. Ο κάθε μαθητής που συμμετέχει σε αυτήν τη δράση (μετά τον πρώτο) καλείται να προσαρμόσει το δικό του στίχο στα δεδομένα των συμπαικτών του. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μια ποιητική σύνθεση που εμπεριέχει το πνευματικό πενταπόσταγμα όλων των συμμετεχόντων. Στο τέλος της εν λόγω δραστηριότητας, η ολομέλεια της τάξης-μαζί με τον εκπαιδευτικό (σαν μια ομάδα)-θα ψηφίσει για να δώσει τον κατάλληλο τίτλο σε αυτήν την ποιητική σύνθεση.

3η Δραστηριότητα (4 διδακτικές ώρες)

Η συγκεκριμένη δράση προϋποθέτει την προεργασία του εκπαιδευτικού, ο οποίος οφείλει να έχει εκτυπώσει πέντε διαφορετικές φωτογραφίες παιδιών (από διαφορετική ήπειρο το καθένα) σε χαρτί μεγέθους Α3. Θα προηγηθεί μια συζήτηση με τους μαθητές αναφορικά με το όνομα, την ηλικία, τη χώρα προέλευσης των εικονιζόμενων και τις καθημερινές τους συνήθειες. Σε επόμενη φάση του δρωμένου, οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ομάδες με βάση την εικόνα που αυτοί θα έχουν επιλέξει. Στη συνέχεια τα παιδιά δημιουργούν μια ιστορία (για καθεμία από τις φωτογραφίες) που θα βασίζεται εξολοκλήρου στον αυτοσχεδιασμό και τη στιγμιαία τους έμπνευση. Εν κατακλείδι, η ολομέλεια της τάξης δημιουργεί ένα δρώμενο αυτοσχεδιαστικών δράσεων που θα περιλαμβάνει στοιχεία και πληροφορίες από όλες τις προηγούμενες ιστορίες των μαθητών. Τα παιδιά με αυτόν τον τρόπο θα οδηγηθούν σε ένα επεισόδιο που θα έχει ως αφετηρία τις σκέψεις, τις ιδέες-αντιλήψεις αυτών των εντελώς διαφορετικών εικονιζόμενων προσώπων.

4η Δραστηριότητα (3 διδακτικές ώρες)

Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα κατασκευάζουν απλές μάσκες από χαρτί, οι οποίες απεικονίζουν παιδιά διαφορετικής κουλτούρας και άλλων πολιτισμών. Οι μαθητές φορούν τις μάσκες τους και στη συνέχεια δημιουργούν ένα ανθρώπινο γλυπτό (παγωμένη εικόνα) με το σώμα τους. Οι ίδιοι έχουν διασκορπιστεί μέσα στο χώρο και αλληλεπιδρούν στην ακινησία τους με κάποιο συμμαθητή τους, παίρνοντας μια συγκεκριμένη πόζα. Μόλις και το τελευταίο παιδί λάβει θέση σε αυτήν την πρωτότυπη σωματική σύνθεση, ο εκπαιδευτικός απαθανατίζει την εν λόγω προσπάθεια. Η συγκεκριμένη δράση μπορεί να επαναληφθεί και με άλλες πόζες των συμμετεχόντων, ανάλογα πάντα με το προσωπικό ενδιαφέρον των μαθητών.

5η Δραστηριότητα (4 διδακτικές ώρες)

Το επόμενο δρώμενο περιλαμβάνει την κατασκευή από ανακυκλώσιμα υλικά και εμπύχωση μιας κούκλας από τα παιδιά. Οι μαθητές (με την καθοδήγηση του δασκάλου τους) δημιουργούν την κούκλα τους από πλαστικό πιατάκι ή ποτηράκι και χαρτί γκοφρέ ή ζελατίνα. Αφού αυτοί ολοκληρώσουν την κατασκευή τους θα αναλάβουν να δώσουν όνομα στον ήρωά τους και να τον παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους. Σε επόμενη φάση της ίδιας δράσης τα παιδιά θα χωριστούν σε ολιγομελείς ομάδες, όπου και-με την βοήθεια των ανδρείκελών τους-θα οργανώσουν ένα αυτοσχεδιαστικό δρώμενο.

6η Δραστηριότητα (6 διδακτικές ώρες)

Με αφορμή το βιβλίο του Β. Ηλιόπουλου «Τριγωνοφαρούλης εναντίον Καρχαρία», όπου αναδεικνύεται η μοναξιά και η διαφορετικότητα του ήρωα, ο εκπαιδευτικός διαβάζει μερικά αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα του εν λόγω έργου στους μαθητές του. Ακολουθεί συζήτηση με τα παιδιά για τα μηνύματα του αναγνώσματος. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε ομάδες, όπου και καλούνται να ετοιμάσουν ένα διάλογο του πρωταγωνιστή του έργου με τους υπόλοιπους ήρωες. Απαραίτητη προϋπόθεση θεωρείται οι μαθητές-από πριν-να έχουν αντιληφθεί τη σημασία του δραματικού κειμένου και να έχουν ασκηθεί στην δημιουργία του (με έμφαση στα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα). Το δρώμενο θα ολοκληρωθεί με τη σκηνική ανάδειξη του πρωτότυπου κειμένου των παιδιών. Οι σχετικοί ρόλοι μοιράζονται στους συμμετέχοντες, ενώ τα διάφορα υλικά και μικροαντικείμενα, που απαιτούνται για τη συγκεκριμένη δράση, κατασκευάζονται στην τάξη ή αγοράζονται από το εμπόριο. Στο τέλος, όλες οι ομάδες παρουσιάζουν την προσωπική τους πρόταση στους συμμαθητές τους και ακολουθεί συζήτηση για το αποτέλεσμα της εν λόγω σκηνικής δημιουργίας. Πρόκειται για μια αντιπροσωπευτική εφαρμογή της μεθόδου της Δραματοποίησης στη σχολική τάξη.

9. Αξιολόγηση

Ο εκπαιδευτικός, με το πέρας της εκάστοτε δραστηριότητας, οφείλει να προχωρήσει σε μια μορφή μεταδραματικής αξιολόγησης των πεπραγμένων. Ο ίδιος θα πρέπει να συζητήσει με τους μαθητές του για το αποτέλεσμα των δράσεων, πιθανές ελλείψεις, αδυναμίες και τρόπους εμπλουτισμού του σεναρίου του.

Μία άλλη μορφή ενδιάμεσης αξιολόγησης των στόχων του προτεινόμενου σεναρίου μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από αναστοχαστικές ερωτήσεις στην ολομέλεια της τάξης ή ακόμα και με τη χρήση λογισμικού ασκήσεων αντιστοίχισης, συμπλήρωσης κενών ή σταυρόλεξου (Hot Potatoes).

10. Αξιολόγηση του Σεναρίου από τον Εκπαιδευτικό

Με την ολοκλήρωση των δράσεων τα παιδιά θα μπορέσουν να κατανοήσουν και να κατακτήσουν περίπλοκες έννοιες και αξίες όπως είναι η φιλία, η συλλογικότητα και η αλληλεγγύη. Οι θεατροπαιδαγωγικές δράσεις αναμένεται να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών και να τους μετατρέψουν σε κοινωνούς-συμμέτοχους στη διαδικασία της μάθησης.

Ολοκληρώνοντας την εν λόγω διδακτική μας πρόταση, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι μια σημαντική παράμετρος που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη εκ των υστέρων από τον εκπαιδευτικό της τάξης θεωρείται η διαπίστωση του βαθμού δυσκολίας των δραστηριοτήτων για τους συμμετέχοντες. Πόσο οι εφαρμογές που προτιμήθηκαν δυσκόλεψαν τα παιδιά; Υπήρξαν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι μαθητές δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των δραστηριοτήτων; Ο χρονικός προγραμματισμός των δράσεων ήταν ρεαλιστικός ή ουτοπικός; Με ποιόν τρόπο λειτούργησαν οι μαθητικές ομάδες; Οι στόχοι που τέθηκαν από τον εκπαιδευτικό κατακτήθηκαν από το σύνολο της τάξης; Τι πρέπει να γίνει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες μερικοί μαθητές δεν ανταποκρίθηκαν αποτελεσματικά στις δράσεις που οργανώθηκαν από τον εκπαιδευτικό; Όλα τα παραπάνω ερωτήματα θα πρέπει να προβληματίσουν τον δημιουργό του σεναρίου και να του δώσουν τη δυνατότητα για ανατροφοδότηση με το σχεδιασμό νέων δραστηριοτήτων.

Βιβλιογραφία

- Αθανασιάδης, Κ., Σαλονικίδης, Γ. & Σιμωνιάς, Κ. (2009). *Τα Εκπαιδευτικά Σενάρια στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Άλκηστις. (1994). *Παράδοση και δραματοποίηση*, Διαδρομές, 36, 309-315.
- Berndt, Th. (1997). *Child development* (2nd Edition). Brown and Benchmark Publishers.
- Γραμματάς, Θ. (1999α). *Fantasyland: Θέατρο για παιδικό και Νεανικό κοινό*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Γραμματάς, Θ. (1999β). *Διδακτική του Θεάτρου*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Damon, W. (1983). *Social and Personality Development*. New York-London: Norton and Company.
- Damon, W. (1995). *Ο Κοινωνικός Κόσμος του Παιδιού*, (Ε. Χουρτζανανόγλου, Μετ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Dowd, T. & Tierney, J. (2005). *Teaching Social Skills to Youth*. Nebraska: Boys Town Press.
- Ελληνιάδου, Ε. (2008). *Διδακτική Προσέγγιση Λογοτεχνικού Κειμένου με την παιδαγωγική αξιοποίηση του Διαδικτύου: σενάριο διδασκαλίας του κειμένου «Οι τελευταίες ώρες της Σμύρνης» της Στ' Τάξης*. Αθήνα.
- Καλκάνης, Γ. κ.ά. (2007). *Επιμορφωτικό Υλικό για το Ειδικό Μέρος του Προγράμματος Σπουδών για την εκπαίδευση των επιμορφωτών*. Ειδικότητα ΠΕ 60-70, Α' Μέρος, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Κογκούλης, Ι. (1994). *Η Σχολική Τάξη ως κοινωνική ομάδα και η συνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Κοτοπούλη, Γ., Κουκλατζίδου, Μ. & Φραγκάκη, Μ. (2009). *Διδακτικό Σενάριο παιδαγωγικής αξιοποίησης των Τ.Π.Ε. από την κατανόηση στη συνειδητοποίηση και τη δράση. Άρθρο δημοσιευμένο στα Πρακτικά του 1ου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου «Ένταξη και Χρήση των Τ.Π.Ε. στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»*. Βόλος.
- Μουδατσάκης, Τ. (1994). *Η Θεωρία του Δράματος στη Σχολική πράξη: Το Θεατρικό Παιχνίδι, η Δραματοποίηση*. Αθήνα: Καρδαμίτσα.
- Newman, Ph. & Newman, B. (1997). *Childhood and Adolescence*. Brooks/Cole Publishing Company.
- Schaffer, H. - R. (1984). *The Child's entry into a social world*. London: Academic Press.
- Sroufe, A., Cooper, R. & De Hart, G. (1996). *Child development: its Nature and Course* (3rd Edition). New York: Mc Graw-Hill Inc.
- Τσιάκαλος, Γ. (2000). *Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ο **Παντελής Ιωακείμης** γεννήθηκε στα Χανιά της Κρήτης. Είναι πτυχιούχος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης. Το 2004 απέκτησε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδικότητας από το ίδιο Τμήμα στις Επιστήμες της Αγωγής με έμφαση στη «Θεατρική Παιδεία και Αγωγή του Λόγου». Η εργασία του βαθμολογήθηκε με «Άριστα» και είχε ως θέμα το παρακάτω: «Δραματοποίηση και Θεατρικό Παιχνίδι στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: στάσεις εκπαιδευτικών και πλαίσιο εφαρμογής στη σχολική τάξη». Το Φεβρουάριο του 2012 ανακηρύχτηκε Διδάκτωρ στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Κρήτης με θέμα Διατριβής «Η Θεατρική Αγωγή στο Ολοήμερο Σχολείο: εμπειρική διερεύνηση στα δημοτικά σχολεία της Κρήτης» (Άριστα). Η επιστημονική και ερευνητική του δραστηριότητα επικεντρώνεται σε θέματα θεάτρου στην εκπαιδευτική διαδικασία (Δραματοποίηση, Θεατρικό Παιχνίδι, Κουκλοθέατρο, Θέατρο Σκιών, Αυτοσχεδιασμοί, Παντομίμα, Σκετς, Θεατρικό Αναλόγιο, Εργαστήρι Γραφής κειμένων, Θεατρική Παράσταση, Χάπενινγκ κ.τ.λ.). Υπηρετεί στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση από το 2003 σε σχολικές μονάδες του Νομού Ρεθύμνης. Έχει λάβει μέρος με εισήγηση σε αρκετά Συνέδρια και Ημερίδες. Ο ίδιος έχει παρακολουθήσει πολλά άλλα Επιστημονικά Συνέδρια-εντός και εκτός Πανεπιστημίου Κρήτης-και έχει συμμετάσχει στην Οργανωτική Επιτροπή αρκετών Συνεδρίων του Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε.

